

Šifra kandidata:
A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK
TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

SOCIOLOGIJA SZOCIOLÓGIA

≡ Izipitna pola 1 ≡
1. feladatlap

Strukturirane naloge / Strukturált feladatok

Torek, 2. junij 2015 / 90 minut
2015. június 2., kedd / 90 perc

*Dovoljeno gradivo in pripomočki: Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

*Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával.
A jelölt két értékelőlapot is kap.*

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Navodila kandidatu so na naslednji strani.
A jelöltnék szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 4 strukturirane naloge, od katerih izberite 2. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 40; vsaka naloga je vredna 20 točk.

V preglednici z "x" zaznamujte, kateri nalogi naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenjevalec ocenil prvi dve nalogi, ki ste ju reševali.

1.	2.	3.	4.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELÖLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát a feladatlap jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapokra!

A feladatlap 4 strukturált feladatot tartalmaz, ebből válasszon ki kettőt! Összesen 40 pont érhető el, egy-egy feladat 20 pontot ér.

A táblázatban jelölje meg x-szel, melyik feladatokat értékelje az értékelő! Ha ezt nem teszi meg, az értékelő tanár az első két megoldott feladatot értékeli.

1.	2.	3.	4.

*Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a **feladatlap** erre kijelölt helyére! Olvashatóan írjon! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd válaszát írja le újra! Az olvashatatlan válaszokat és a nem egyértelmű javításokat 0 ponttal értékeljük.*

Bizzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk!

M 1 5 1 5 2 1 1 1 M 0 3

Prazna stran

Üres oldal

OBRNITE LIST.
LAPOZZON

Vir 2 / 2. forrás

Polnih osemnajst ur so križarji besneli po mestu. Ko ni bilo več nobenega živega muslimana ali žida in ko so se utrujeni majali po okrvavljenih ulicah, je odjeknil klic: »V cerkev božjega groba!«, ... Ni znano, koliko ljudi so pobili (križarji), toda muslimanski svet jim je več stoletij očital, da so ob osvojitvi Jeruzalema pobili 35.000 muslimanov. Obkolili pa so tudi nekaj tisoč Judov, ki so se branili v svoji glavni sinagogi in skupaj z njo večinoma živi zgoreli.

(Frischler, K. (1976): Sijaj in sence križarskih vojn, Cankarjeva založba, Ljubljana, str. 101)

1.4. Poimenujte in pojasnite pojav, ki ga opisuje vir 2.

Nevezze meg, majd magyarázza meg a 2. forrásban leírt jelenséget!

Poimenovanje pojava /

A jelenség megnevezése: _____ (1)

Pojasnitev pojava /

A jelenség magyarázata: _____

(1)

(2 točki/pont)

1.5. Pojasnite, zakaj se kulturna raznovrstnost zmanjšuje.

Magyarázza meg, miért csökken a kulturális sokszínűség!

(2 točki/pont)

Vir 3 / 3. forrás

Novorojenčku je prirojeno, da svojo pozornost usmerja na eno odraslo osebo – večinoma na svojo mamo. Ta podoba varuha ali 'referenčne osebe' z dojenčkovo rastjo postaja vse pomembnejša, med njima se začne razvijati posebno tesna vez. Otroci, ki odraščajo brez takšnega varuha, imajo lahko pozneje v življenju čustvene težave.

(Morris, D. (2008): Otrok, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana, str. 31)

1.6. Kateri dejavnik socializacije omenja vir 3 in o kateri vrsti socializacije govori?

A szocializáció mely tényezőjét (ágensét) említi a 3. forrás? A szocializáció mely fajtájáról van szó a forrásban?

Dejavnik socializacije /

A szocializáció tényezője (ágense): _____ (1)

Vrsta socializacije /

A szocializáció fajtája: _____ (1)
(2 točki/pont)

1.7. Navedite še dva druga dejavnika socializacije in enega podrobneje predstavite.

Nevezze meg a szocializáció még két másik tényezőjét! Az egyiket közülük részletesebben mutassa is be!

Prvi dejavnik / *Első tényező:* _____ (1)

Drugi dejavnik / *Második tényező:* _____ (1)

Predstavitev enega od navedenih dejavnikov / *Az egyik megnevezett tényező bemutatása:*

(2)
(4 točke/pont)

Vir 4 / 4. forrás

V poznih 30. letih 20. stoletja so ameriškega sociologa Kingsleyja Davisa prosili, da preučí primer osemletne deklice Anne. Rojena je bila kot nezakonski otrok revni in menda duševno zaostali materi. Deklica je svoje dotodanje življenje preživela zaklenjena v drvarnici. Prikrajšana je bila za vse medčloveške stike, razen tistih, ki so bili nujno potrebni za hranjenje. Kot je ugotavljal Davis, deklica ni znala govoriti, ni zmoгла pokončne hoje, ni obvladala nekaterih telesnih procesov, npr. izločanja itd. Ob poznejšem ukvarjanju z njo je kazala zmožnosti, da bi se bila tega lahko naučila (ob drugačnem ravnanju z njo) in da torej do njene zaostalosti ni prišlo zaradi kakšne telesne ali duševne prizadetosti. Kljub intenzivnim prizadevanjem, da bi jo naučili človeške govorice in drugih socialnih veščin, je bil njen napredek počasen. Umrla je čez dve leti; vzrok je bil najbrž v telesni oslabeledosti, ki jo je povzročila poprejšnja osamitev.

(Počkar, M., in drugi (2011): Uvod v sociologijo, DZS, Ljubljana, str. 52)

- 1.8. Poimenujte otroke, ki odraščajo brez ustreznega varuha oz. »referenčne osebe«, kot navaja vir 4, in kratko predstavite dve posledici izostanka ustrezne socializacije pri teh otrocih.

Nevezze meg az olyan gyerekeket, akik megfelelő védelmező, azaz »referens személy« nélkül nevelkednek – mint amilyenről a 4. forrásban olvashat! Röviden mutassa be – az ilyen gyerekek esetében – a megfelelő szocializáció hiányának két következményét!

Poimenovanje otroka / A gyerek megnevezése: _____ (1)

Predstavite dve posledici izostanka socializacije pri otrocih /
Mutassa be a szocializáció hiányának két következményét ezeknél a gyerekeknél: _____

(2)
(3 točke/pont)

2. Družbene različnosti in neenakosti / *Társadalmi különbségek és egyenlőtlenségek*

Vir 1 / 1. forrás

Obveznosti podložnikov do fevdalca niso bile povsod enake. Tudi na istem gospostvu so se med različnimi družbenimi ravni podložnikov pojavljale razlike. Potomci rimskih sužnjevo oziroma kolonov so imeli večje obveznosti kot potomci svobodnjakov, denimo neizmerjeno tlako. Število dni tlake zanje ni bilo vnaprej določeno, zato jih je fevdalec lahko bistveno bolj izkoriščal. Polsvobodnim kmetom ni bilo treba opravljati tlake, plačevali so zgolj dajatve. Rokodelci so prejeli kmetije v dedno last, v zameno pa so morali fevdalcu dajati določeno količino svojih izdelkov. Na posestvih v lasti posvetne gospode so morali podložniki v zameno za cerkveno službo tej plačevati še desetino.

(<http://sl.wikipedia.org/wiki/>. Pridobljeno 3. 1. 2014.)

2.1. Katero obliko slojevitosti opisuje vir 1?

A rétegződés mely fajtáját írja le az 1. forrás?

(1 točka/pont)

2.2. Ali je navedeni sistem omogočal družbeno mobilnost? Obkrožite pravilno rešitev.

Lehetővé tette-e a bemutatott rendszer a társadalmi mobilitást? Karikázza be a megfelelő megoldást!

DA / IGEN NE / NEM

(1 točka/pont)

2.3. Kakšen je družbeni status v tem sistemu?

Milyen a társadalmi helyzet (státusz) az említett rendszerben?

(1 točka/pont)

2.4. Opredelite družbeni status v širšem pomenu.

Határozza meg a tágabb értelemben vett társadalmi státuszt!

(2 točki/pont)

2.5. Katere določnice med navedenimi najbolj vplivajo na družbeni status posameznika v modernih družbah? Obkrožite črke pred pravilnimi rešitvami.

A felsoroltak közül mely tényezők vannak a leginkább hatással az egyén társadalmi státuszára a modern társadalmakban? Karikázza be a megfelelő megoldások előtti betűt!

- A Premoženje / *Vagyon*.
- B Družinsko poreklo / *Család eredete*.
- C Izobrazba / *Végzettség*.
- D Religijska pripadnost / *Vallási hovatartozás*.
- E Etnična pripadnost / *Etnikai hovatartozás*.

(2 točki/pont)

Vir 2 / 2. forrás

V anketi Slovenskega javnega mnenja leta 1998 so Slovenci odgovarjali takole:	
Prosimo, pomislite na vašo sedanjo zaposlitev (ali pa na delo, ki ste ga nazadnje opravljali, če sedaj niste zaposleni). Če primerjate vaše sedanje delo z delom, ki ga je opravljal vaš oče, ko ste bili stari 16 let, ali bi rekli, da je (ali je bil) ugled vašega dela ...	
dosti višji od ugleda vašega očeta	7,0 %
višji	25,8 %
približno enak	36,2 %
nižji	12,0 %
dosti nižji	4,9 %
nikoli nisem bil zaposlen	6,7 %
ne vem, kakšno delo je opravljal moj oče	7,4 %
Vir: Vrednote v prehodu, Slovensko javno mnenje, str. 823	

(Počkar, M., in drugi (2011): Uvod v sociologijo, DZS, Ljubljana, str. 89)

2.6. Katera oblika mobilnosti je razvidna iz vira 2? Navedite jo.

A mobilitás mely formájára világit rá a 2. forrás? Nevezze meg azt!

(1 točka/pont)

2.7. Kaj je značilno za navedeno obliko mobilnosti?

Mi jellemző az emelített mobilitási formára?

(2 točki/pont)

2.8. Za katere vrste družb je predstavljena mobilnost značilna?

A bemutatott mobilitás a társadalmak mely formájára jellemző?

(1 točka/pont)

2.9. Kaj omogoča/pospešuje mobilnost v modernih in postmodernih družbah? Predstavite enega od dejavnikov.

Mi teszi lehetővé/serkenti a mobilitást a modern és posztmodern társadalmakban? Mutassa be a tényezők egyikét!

(2 točki/pont)

- 2.10. Navedite in predstavite še eno obliko mobilnosti, ki je podatki iz tabele ne prikazujejo ter jo ponazorite s primerom.

Nevezze meg, mutassa be, majd példával is szemléltesse a mobilitás még egy formáját, amelyre a táblázatban bemutatott adatok nem utalnak!

Navedba in predstavitev / *Megnevezés és bemutatás:* _____

 _____ (2)

Primer / *Példa:* _____

 _____ (1)
 (3 točke/pont)

- 2.11. Katere določnice družbenega statusa navaja Max Weber v svoji razlagi družbene razslojenosti kot najpomembnejše?

A társadalmi státusz melyik tényezőit írja le Max Weber a társadalmi rétegződésről szóló magyarázatában mint a legfontosabb tényezőket?

Prva določnica / *Első tényező:* _____

Druga določnica / *Második tényező:* _____

Tretja določnica / *Harmadik tényező:* _____

(2 točki/pont)

- 2.12. Pojasnite pojem kulturnega kapitala iz razlage družbene razslojenosti Pierra Bourdieuja.

Magyarázza meg a kulturális tőke fogalmát, amelyet Pierre Bourdieu társadalmi rétegződésről szóló magyarázata tartalmaz!

 _____ (2 točki/pont)

3. Religija in verovanjski sistemi / *A vallás és a vallási rendszerek*

Vir 1 / 1. forrás

... razlaga povezanost z nadnaravnim, ponuja odgovore o smislu človekovega življenja, lahko razlaga, zakaj na svetu obstajajo trpljenje in krivice, in še bi lahko naštevali.

(Počkar, M., in Tavčar Krajnc, M. (2011): Sociologija, Učbenik za sociologijo v 4. letniku gimnazijskega izobraževanja, DZS, Ljubljana, str. 93)

3.1. Katera sestavina religije je razvidna iz vira 1?

A vallás mely elemére világít rá az 1. forrás?

_____ (1 točka/pont)

3.2. Navedite še eno sestavino religije in jo ustrezno pojasnite.

Nevezze meg a vallás még egy elemét, majd magyarázza is meg azt!

Navedba / Megnevezés: _____ (1)

Pojasnitev / Magyarázat: _____

 _____ (2)
 (3 točke/pont)

Vir 2 / 2. forrás

... je manjša verska skupnost, ki se oblikuje predvsem z ločitvijo iz neke druge skupnosti (cerkve ali pa tudi ne), za katero pripadniki menijo, da več ne narekuje resnične vere, da je odstopila, odklonila, zgrešila pravi nauk, zlasti v procesu notranjega gnitja, korupcije ipd.

(Flere, S., in Kerševan, M. (1995): Religija in sodobna družba, znanstveno in publicistično središče, Zbirka Alfa, Ljubljana, str. 90)

3.3. Katera religijska skupnost je predstavljena v viru 2? Navedite jo in opišite dve njeni značilnosti.

Melyik vallási közösséget mutatja be a 2. forrás? Nevezze meg azt, majd vázolja annak két jellegzetességét!

Navedba / Megnevezés: _____ (1)

Prva značilnost / Első jellegzetesség: _____ (1)

Druga značilnost / Második jellegzetesség: _____ (1)
 (3 točke/pont)

3.4. Kako delimo religije glede na njihovo razširjenost?

Hogyan csoportosítjuk a vallásokat az elterjedtségük függvényében?

_____ (2 točki/pont)

3.5. Predstavite značilnosti monoteističnih in politeističnih religij. Za vsak tip navedite konkreten primer.

Mutassa be a monoteista és a politeista vallások jellegzetességeit! Mindegyik típust konkrét példával is szemléltesse!

Monoteistične religije / *Monoteista vallások:*

Prva značilnost / *Első jellegzetesség:* _____

Druga značilnost / *Második jellegzetesség:* _____

Primer / *Példa:* _____ (2)

Politeistične religije / *Politeista vallások:*

Prva značilnost / *Első jellegzetesség:* _____

Druga značilnost / *Második jellegzetesség:* _____

Primer / *Példa:* _____ (2)
(4 točke/pont)

3.6. Pojasnite značilnosti kompenzacijske in legitimacijske funkcije religije.

Magyarázza meg a vallás kompenzációs és legitimációs funkciójának jellegzetességét!

Kompenzacijska funkcija / *Kompenzációs funkció:* _____

_____ (2)

Legitimacijska funkcija / *Legitimációs funkció:* _____

_____ (2)
(4 točke/pont)

3.7. Kaj je sekularizacija?

Mi a szekularizáció?

(1 točka/pont)

3.8. Opredelite verski fundamentalizem v modernih družbah.

Határozza meg a vallási fundamentalizmust a modern társadalmakban!

(2 točki/pont)

**OBRNITE LIST.
LAPOZZOM.**

4. Družina / A család

Vir 1 / 1. forrás

Čeprav je večina opažanj kazala, da je družinsko življenje v različnih evropskih državah različno, pa so nekateri dokazi vseeno kazali na določene izjemno razširjene trende (proti koncu 20. stoletja). Vse evropske države so doživljale naraščajoče stopnje razvez in mnoge so olajšale razveze. Zdi se, da je postala zunajzakonska skupnost v večini držav bolj običajna in povsod je upadla rodnost.

(Haralambos, M., in Holborn, M. (1999): Sociologija. Teme in pogledi, DZS, Ljubljana, str. 364)

- 4.1. Opredelite zakonsko zvezo in družino ter pojasnite razliko in povezanost med njima. Pomagajte si z virom 1.

Határozza meg a házasság és a család fogalmát, majd magyarázza meg a két fogalom közti különbségeket és egymás közti kapcsolatukat! Az 1. forrás segítségével szolgálhat.

Opredelitev zakonske zveze /

A házasság meghatározása: _____

(2)

Opredelitev družine /

A család meghatározása: _____

(1)

Razlike med njima /

A két fogalom közti különbségek: _____

(1)

Povezanost med njima /

A két fogalom közti kapcsolatok: _____

(1)

(5 točk/pont)

4.2. Kateri trije trendi v družinskem življenju so omenjeni v viru 1?

A családi élet mely három trendjét említi az 1. forrás?

Prvi trend / *Első trend:* _____ (1)

Drugi trend / *Második trend:* _____ (1)

Tretji trend / *Harmadik trend:* _____ (1)
(3 točke/pont)

Vir 2 / 2. forrás

Vse večje zaposlovanje žensk je prineslo velike spremembe v družinsko življenje. Rojevanje otrok in skrb zanje sta bila v očitnem navzkrižju z delom zunaj doma. Posledica je, da ima danes malo žensk več kot dva otroka, veliko jih ima samo enega, nekatere jih sploh nimajo.

[...]

Moški so sicer vse bolj pripravljeni, da pomagajo doma, vendar ženske še naprej prispevajo večji del gospodinjanskega dela, kot sta kuhanje in skrb za otroke in dom.

(Goody, J. (2003): Evropska družina, Založba /*cf., Ljubljana, str. 228)

4.3. Katero funkcijo družine vsaj posredno nakazuje prvi odstavek vira 2?

A család mely funkciójára világít rá – ha közvetve is – a 2. forrás első bekezdése?

_____ (1 točka/pont)

4.4. Navedite še eno funkcijo družine in jo razložite.

Nevezze meg a család még egy funkcióját, majd magyarázza is meg azt!

Navedba funkcije / *A funkció megnevezése:* _____ (1)

Razlaga / *Magyarázat:* _____

_____ (2)
(3 točke/pont)

4.5. Kateri vzrok zniževanja rodnosti je omenjen v viru 2?

A termékenység csökkenésének mely okát említi a 2. forrás?

_____ (1 točka/pont)

- 4.6. Kako imenujemo delitev družinskega dela in vlog, pri kateri sta pridobivanje sredstev za življenje zunaj doma in skrb za družinsko življenje enakomerno razporejena med (zlasti odrasle) družinske člane in članice?

Hogyan nevezzük az olyan munkamegosztást és szereposztást a családon belül, ahol az otthonon kívüli élethez szükséges javak megszerzése és a családi életről való gondoskodás egységesen oszlik meg (az elsősorban felnőtt) családtagok között?

(1 točka/pont)

- 4.7. Ali lahko iz vira 2 sklepite, da je taka delitev samoumevna in široko razširjena? Utemeljite na podlagi vira 2.

A 2. forrásból következtethet-e arra, hogy az efféle megosztás magától értetődő, és széles körben elterjedt? Válaszát a 2. forrás alapján indokolja meg!

DA / IGEN NE / NEM

(1)

Utemeljitev / Indoklás: _____

(2)
(3 točke/pont)

- 4.8. Gospodinjsko delo je (obkrožite črko pred pravilno rešitvijo)

A házimunka (karikázza be a megfelelő megoldás előtti betűt)

A formalno delo / *formális munka.*

B neformalno delo / *informális munka.*

(1)

Utemeljitev / Indoklás: _____

(2)
(3 točke/pont)

M 1 5 1 5 2 1 1 1 M 1 7

Prazna stran

Üres oldal

Prazna stran
Üres oldal

M 1 5 1 5 2 1 1 1 M 1 9

Prazna stran

Üres oldal

Prazna stran

Üres oldal